

Sygn. akt IV CSK 23/11

POSTANOWIENIE

Dnia 17 listopada 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Iwona Koper (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

SSA Agnieszka Piotrowska

w sprawie z wniosku Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w M.
przy uczestnictwie J. S.

o wpis,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 17 listopada 2011 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Okręgowego

z dnia 9 kwietnia 2010 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Skarb Państwa Naczelnik Urzędu Skarbowego w M. wniósł o dokonanie wpisu ośmiu hipotek przymusowych zwykłych w dziale IV księgi wieczystej nr [...] prowadzonej przez Sąd Rejonowy dla nieruchomości stanowiącej własność Z. S.

Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 8 grudnia 2009 r. oddalił wnioski. Podkreślił, że, zgodnie z art. 109 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst: Dz. U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 ze zm.; dalej „k.w.h.”), wierzyciel, którego wierzytelność jest stwierdzona tytułem wykonawczym, określonym w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym, może na podstawie tego tytułu uzyskać hipotekę na wszystkich nieruchomościach dłużnika (hipoteka przymusowa). Administracyjne tytuły wykonawcze, które mogą być podstawą ustanowienia hipoteki przymusowej zwykłej, określa ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (jedn. tekst: Dz. U. z 2005 r. Nr 229, poz. 1954 ze zm.; dalej „u.p.e.a.”). Tytuł wykonawczy jest sporządzany według wzoru ustalonego przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych, zaś wymagania, które powinien spełniać tytuł wykonawczy, zostały określone w art. 27 § 1 pkt 3 ustawy z 1966 r., zgodnie z którym tytuł wykonawczy powinien zawierać w rubryce H stwierdzenie, że obowiązek jest wymagalny. Za wymagalny natomiast można uznać tylko taki obowiązek, który został ostatecznie ukształtowany wskutek wyczerpania postępowania odwoławczego. Administracyjny tytuł wykonawczy nie stanowi podstawy wpisu hipoteki przymusowej, jeżeli dłużnik został pozbawiony możliwości złożenia zarzutów przewidzianych w art. 32 § 1 ustawy z 1966 r., tj. możliwości wyczerpania postępowania instancyjnego w administracji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2005 r., II CK 92/05, niepubl.). Tymczasem w tytułach wykonawczych dołączonych do wniosków nie zostały wypełnione rubryki zawierające potwierdzenie doręczenia tytułu wraz z pouczeniem o prawie zgłoszenia zarzutów w sprawie prowadzenia postępowania egzekucyjnego.

Skarb Państwa – Naczelnik Urzędu Skarbowego w M. wniósł apelację od postanowienia Sądu Rejonowego.

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 9 kwietnia 2010 r. oddalił apelację. Podkreślił w szczególności, że sąd wieczystoksięgowy jest obowiązany zbadać, czy przedstawiony tytuł wykonawczy spełnia wszystkie wymagania, o których mowa w art. 27 ustawy z 1966 r. Nie przesądza zaś tego w żadnym zakresie jedynie stwierdzenie organu administracyjnego podpisującego klauzulę o skierowaniu tytułu wykonawczego do egzekucji. W niniejszej zaś sprawie z przedłożonych tytułów nie wynika, aby uczestnik postępowania został pouczony o przysługującym mu prawie zgłoszenia do organów zarzutów w sprawie prowadzenia postępowania egzekucyjnego. Powołane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2005 r., II CK 92/05 (niepubl.) jest zgodne z wcześniejszym postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 1998 r., II CKN 782/97 (niepubl.). Nie można zatem przyjąć, że o tym, czy tytuł wykonawczy spełnia ustawowe wymagania formalne, decyduje jedynie organ egzekucyjny, podpisując klauzulę o skierowaniu tytułu wykonawczego do egzekucji administracyjnej. Sąd wieczystoksięgowy jest bowiem władny dokonać oceny, czy zostały spełnione wszystkie wymagania przewidziane dla administracyjnego tytułu wykonawczego, a brak chociażby jednego elementu stanowi przeszkodę do dokonania wpisu hipoteki.

Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa, reprezentująca wnioskodawcę Skarb Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w M., wniosła skargę kasacyjną, w której zaskarżyła postanowienie Sądu Okręgowego w całości, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, mianowicie art. 109 ust. 1 k.w.h. oraz art. 34 § 1, art. 35 § 2 pkt 2 i § 3 Ordynacji podatkowej w związku z art. 27 § 1 pkt 3 i 9 u.p.e.a., a także naruszenie przepisów postępowania, mianowicie art. art. 626⁸ § 2, art. 244 § 1 oraz art. 386 § 1 i art. 385 w związku z art. 13 § 2 i art. 626⁹ k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Trafny jest podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 626⁸ § 2 k.p.c., który wyznacza granice kognicji sądu wieczystoksięgowego. Sąd wieczystoksięgowy nie może bowiem badać innych okoliczności niż te, które dotyczą wniosku, dołączonych do niego dokumentów i treści księgi wieczystej.

Badanie natomiast prawidłowości trybu prowadzenia postępowania administracyjnego i merytorycznej treści wydanej w nim decyzji wykracza poza zakres tak określonej kognicji sądu wieczystoksięgowego, ponieważ wpis hipoteki przymusowej na podstawie decyzji wydanej w tym postępowaniu może być podważany w procesie o usunięcie niezgodności stanu prawnego nieruchomości ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2000 r., II CKN 451/00, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2005 r., IV CSK 5/05, niepubl.).

Skuteczność doręczenia tytułu wykonawczego w postępowaniu administracyjnym nie może więc być przedmiotem badania sądu wieczystoksięgowego. Wynikający z art. 626⁸ § 2 k.p.c. obowiązek tego sądu badania m.in. zawartości tytułu wykonawczego, w tym klauzuli stwierdzającej wymagalność określonego nim obowiązku, nie może być bowiem utożsamiany z badaniem prawidłowości przeprowadzenia postępowania administracyjnego, w którym wspomniany tytuł został wydany. Sąd Najwyższy w niniejszym składzie nie podziela odmiennego w tym zakresie stanowiska wyrażonego w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 1998 r., II CKN 782/97, (niepubl.) oraz w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2005 r., II CK 92/05 (niepubl.). W pełni natomiast podziela stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 12 maja 2006 r., V CSK 52/06 (niepubl.), w postanowieniu z dnia 10 lutego 2011 r., IV CSK 349/10 (niepubl.) i w postanowieniu z dnia 25 lutego 2011 r., IV CSK 392/10 (niepubl.).

W konsekwencji trafne są również podniesione w skardze kasacyjnej zarzuty naruszenia art. 109 ust. 1 k.w.h. oraz art. 34 § 1, art. 35 § 2 pkt 2 i § 3 Ordynacji podatkowej w związku z art. 27 § 1 pkt 3 i 9 u.p.e.a.

Nie jest natomiast trafny zarzut naruszenia art. 244 k.p.c. Sąd Apelacyjny nie odmówił bowiem administracyjnemu tytułowi wykonawczemu waloru dokumentu urzędowego, ale jedynie kwestionował jego skuteczność ze względu na niespełnienie wymagań formalnych. Poza tym, zgodnie z ustalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, art. 385 i 386 k.p.c. w zasadzie nie mogą stanowić

samodzielnej podstawy skargi kasacyjnej w zakresie naruszenia przepisów postępowania.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.